

Vischnaunca
Tujetsch

Protocol dalla radunonza da vischnaunca

dils 2 da zercladur 2023

allas 20.00 uras en sala Cristalla a Sedrun

**Protocol dalla radunonza da vischnaunca dils 2 da zercladur 2023
allas 20:00 uras entochen allas 22:20 uras,
ella sala Cristalla a Sedrun**

Presidi: Martin Cavegn (president communal)

Protocollista: Corina Flury

Dumbravuschs: Otto Curschellas e Reto Schmid

Presents: 31

Perstgisas: Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca
Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca

Tractandas

1. Avertura
2. Protocol dils 16 da december 2022
3. Dissoluziun dalla Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi
4. Lescha davart ils dretgs politics dalla vischnaunca Tujetsch
5. Lescha davart l'indemnisaziun dallas autoritads communalas e cumissiuns dalla vischnaunca Tujetsch
6. Elecziun dallas cumissiuns permanentas pil trienni 2023-2026
7. Orientaziuns
8. Varia

1. Tractanda Avertura / Beinvegni

Il president communal Martin Cavegn fa in cordial beinvegni a tuttas Tuatschinas ed a tuts Tuatschins, als commembers dil cussegl da vischnaunca ed als commembers dalla cumissiun da gestiun alla siat'avla radunonza da vischnaunca dil trienni 2020/2023.

Il president communal constatescha che la radunonza ei vegnida convocada tenor las prescripziuns dalla constituziun communal, artechel 30, cun la publicaziun ella Tuatschina nr. 9 dils 5 da matg 2023, nr. 10 dils 19 da matg 2023 e nr. 11 dils 2 da zercladur 2023 sco era sin la pagina d'internet dalla vischnaunca. Ultra da quei eisi eis ei vegniu repartiu in messadi en mintga casada.

Ils posts da dumbravuschs sorprendan Otto Curschellas e Reto Schmid.

Las votaziuns vegnan per ordinari fatgas cun maunpli. Tier las votaziuns cun maunpli ei la pluralitad da quels che voteschan decisiva. Ein las vuschs ulivas, lu ei la damonda renviada. Ina quarta dils votants presents san pretender scrutini.

Tenor art. 31 lit. i dalla constituziun communal ha la radunonza da vischnaunca la competenza da suttametter las fatschentas alla votaziun all'urna. La pluralitad da quels che voteschan ei decisiva.

2. Tractanda Protocol dils 16 da december 2022

Martin Cavegn, president communal:

Il protocol ei staus publicaus el fegl ufficial dalla vischnaunca "La Tuatschina" nr. 1 dils 13 da schaner 2023. Per quei motiv proponel jeu da desister da preleger.

Protestas ha ei dau neginas. Pius Cavegn ha denton fatg attents che sias menziuns sut tractanda 6, varia, seigien buca vegnidas interpretadas endretg. Bugen curregin nus cheutras quei:

1. L'illuminaziun dil passapei atras la casa sin parcella 1268 el center dil vitg da Camischolas funcziuna daditg buca pli. Il pers da cazzola ein defects.
2. A Zarcuns ha la vischnaunca construiu avon paucs onns ina biala senda. Ei fuss convegnent da signalisar tala cun in muossavia - quei cunzun da surengiu.
3. A Tgamaura, Via Alpsu enviers Via dalla Staziun, fuss ei da grond avantatg sch'ins savess marcar sdremas melnas per aschia colligiar ils dus passapeis. Era a Zarcuns vegnessen

sdremas melnas, sur la Via Alpsu enviars la Via Zarcuns, egl ost ed era el vest da Zarcuns, d'engrau als pedunzs.

Bugen havein nus adattau quei el protocol.

Cunquei ch'ei ha dau neginas protestas vala il protocol sco approbaus.

3. Tractanda Dissoluziun dalla Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi

Nicole Giossi, geraua:

La schigentera solara da gliet Cadi a Zignau ei vegnida messa en funcziun la primavera 2003. Ils motivs per la construcziun dalla schigentera eran stai patratgs ecologics. Jeu sun dapi il december 2021 delegada dalla Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi (CSSC). Il president dalla corporaziun Walter Deplazes ha detg a mi'emprema sesida ch'els hagian giu da sligiar ils emprems onns massa problems tecnicos. Inagada mava cheu enzatgei buca e lu leu, aschia ch'ei era da mirar tgei far e co sligiar quei. Tier la problematica dil fried ein els buca vegni d'anflar ina sligiazion che stat en rama pertuccont ils cuosts e che migliura la situaziun dallas emissiuns da friads.

Jeu sai capir ils vischins, ch'els acceptan buca ni san buca acceptar quei pli. Cura ch'ins sa buca pli seser ordaviert ni gnanc pli dar aria en casa, eisi veramein uras ch'ei sto vegnir midau enzatgei ed igl ei buca dad acceptar quellas mulestas da friads.

La suprastonza dalla corporaziun ha contactau il marcau da Cuera e sclariu giu co vinavon.

Tenor scriver dils 13 da schaner 2023 dil marcau da Cuera san las vischnauncas dalla Cadi furnir lur gliet alla TRAC (Klärschlamm-trocknungsanlage) naven dad immediat.

Il contract corrispudent vegn fatgs denter las singulas vischnauncas ed il marcau da Cuera. Ils termins da furnir il gliet a Cuera vegnan fixai denter las sereneras e la TRAC. Il prezi per tonna gliet furnius ella TRAC munta per 2023 frs. 147.00 per tonna (senza tpv). Vitier vegn il transport naven da mintga serenera entochen ella TRAC. Il termin exact dalla dissoluziun definitiva ei buca aunc enconuschents, cunquei ch'ei sto vegnir tractau en mintga singula vischnaunca e pér cura che tuttas vischnauncas han la decisiun, va ei vinavon.

Planisadas ein las suandontas mesiras:

- La Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi duei vegnir sligiada si.
- Il gliet vegn dismiss entras la TRAC a Cuera.
- Pils singuls indrezs e baghetgs dalla schigentera duei vegnir tschercau ina sligiazion cun vender ni surschar quels alla serenera Zavrugia ni auteruisa.

- Ils cuosts finals inclusiv recavs eventuels per indrezs e baghetgs vegnan reparti sillas sereneras respectiv las vischnauncas dalla CSSC tenor la media dils pagaments fatgs dallas sereneras ils davos tschun onns per la dismessa da lur gliet, gest tuttina sco tier la repartiziun dils cuosts annuals d'entochen ussa.

Proposta dalla suprastanza e dil cussegl da vischnaunca per mauns dalla radunonza da vischnaunca:

D'approbar la proposta dalla radunonza da delegai da dissolver la Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi e dad incaricar la radunonza da delegai cullas lavurs necessarias.

Debatta d'entrada:

Negina discussiun generala ei giavischada.

Tractaziun:

Tier la tractaziun dat ei neginas damondas.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca approbescha unanimamein la proposta dalla suprastanza communal ed dil cussegl da vischnaunca da dissolver la Corporaziun schigentera solara da gliet Cadi e dad incaricar la radunonza da delegai cullas lavurs necessarias.

4. Tractanda Lescha davart ils dretgs politics dalla vischnaunca Tujetsch

Martin Cavegn, president communal:

Il onns vargai havein nus giu da decider davart dabiars projects da baghegiar e sco jeu havevel giu menziunau, ei igl onn 2023 igl onn da reveder leschas, reglaments ed ordinaziuns.

Sin fundament dalla nova constituziun communal havein nus dad adattar la lescha davart ils dretgs politics. La gronda part dalla lescha havein nus saviu surprender. Ils imputonts puncts ch'ei vegni adattai ein ils suandonts:

- Adattaziun dalla lescha tenor las determinaziuns dalla nova constituziun communal.
- Regulaziun dallas votaziuns ed elecziuns sin radunonza da vischnaunca.
- Completaziun dalla lescha cun la nova cumissiun per la tscherca da candidats.
- Amplificaziun dalla cumissiun da verificaziun (incarica e cumposiziun).

La nova structura dalla lescha ei tenida fetg cumprimida:

- I. Determinaziuns generalas
- II. Votaziuns ed elecziuns all'urna
- III. Votaziuns ed elecziuns sin radunonza da vischnaunca
- IV. Elecziuns dallas autoritads communalas
- V. Determinaziuns finalas

Tier bia leschas che nus havein da reveder san ins cumparegliar e setener vid la lescha surordinada dil cantun Grischun.

Suantont aunc entgins artechels ch'jeu declarel el detagl:

Art. 9:

La cumissiun da verificaziun secumpona niev da treis commembers. Ils resultats da votaziuns ed elecziuns vegnan communicai alla suprastonza e niev era ella Tuaschina e buca pli al cussegl da vischnaunca.

Art. 20, alinea 4:

Tier elecziuns sin radunonza da vischnaunca san era persunas vegnir elegidas ch'ei buca vegnidas proponidas. Quellas persunas han allura la pusseivladad d'approbar l'elecziun ni da dar giu igl uffeci. Quei ei niev.

Art. 2:

Quei artechel tschappa per exempel tier recuors. En cass d'in recuors vala numnadamein la lescha subordinada dil cantun Grischun. Per quei motiv ei quei buca stipulau dubel.

Il cussegl ha repassau ed approbau la lescha.

Debatta d'entrada:

Negina discussiun generala ei giavischada.

Tractaziun:

Benedetg Hendry, convischin da Sedrun:

Art. 20

Jeu sedamondel sch'ei fagess senn dad amplificar che tier votaziuns ed elecziuns eisi in duer da mintgamai constatar entras ils dumbravuschs buca mo cons ch'ei persunter e cons ch'ei encunter mobein era il diember d'abstenziuns.

Martin Cavegn, president communal:

Nus havein era discussiunau quei tema. Igl ei denton aschia ch'ins sa buca sfurzar da tener si maun tier ina da quellas treis pusseivladads. Per quei motiv fa quei buca propi senn.

Bruno Berther, convischin da Rueras:

Art. 22, alinea 1 e 2:

Da stuer rimnar 15 suttascripziuns per in candidat per in post politic sa esser fetg stentus. Jeu proponel da midar quei sin 5 suttascripziuns. Quei dat la pusseivladad era a pintgas gruppaziuns da proponer e s'engaschar per l'elecziun da candidats.

Benedetg Hendry, convischin da Sedrun:

Jeu sai sustener quei meini. Igl ei probi buca lev da vegnir a quellas suttascripziuns.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca decida cun 28 vuschs encunter 2 vuschs ed 1 abstenziun d'approbar la proposta da midar ils artechels 22 alinea a e b sco suonda:

Art. 22

¹ Gruppas da silmeins 5 votants san far nominaziuns da candidats per scadin post che stat en elecziun.

² La cumissiun, la quala sa vegnir convocada per la tscherca da candidats, ei era legitimada da far nominaziuns. 5 votants ston dar lur consentiment per mintga nominaziun.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca approbescha unanimamein la revisiun totala dalla lescha davart ils dretgs politics dalla vischnaunca Tujetsch.

5. Tractanda Lescha davart l'indemnisaziun dallas autoritads communalas e cumissiuns dalla vischnaunca Tujetsch

Martin Cavegn: president communal:

Il regulativ vertent ei pressapauc 30 onns vegls e basegna ina adattaziun al temps ed allas pretensiuns dad ozildi. Era la cumissiun da gestiun ha pliras gadas fatg attenta la suprastonza communal che las indemniziuns sco praticadas ein buca definadas claramain el regulativ. Aschia ha la suprastonza priu la decisiun da luvrar ora ina lescha detagliada che regla tut las damondas en connex cun las indemniziuns e spesas. Quei ei stau ina lavur che nies vegl canzlist, Simon Collenberg, ha aunc vuliu finir giu avon che terminar sia lavur per la vischnaunca Tujetsch. Era havein nus cumparegliau la lescha cun outras vischnauncas ed ussa havein nus ina lescha clara e detagliada.

Ils motivs principals per la revisiun dil regulativ ein ils suandonts:

- Adattar la lescha alla nova costituziun communal
- Regulativ ei 30 onns vegls e basegna adattaziuns
- Adattar las indemniziuns al temps ed allas pretensiuns dad oz
- Las indemniziuns dueien da principi corrispunder alla lavur prestada

Indemniziun dil president communal:

Il president communal lavura sin basa d'in emploiau cun paga meinsila en in pensum definau dad oz 50%. Da definir l'altezia da quei pensum ei grev e cunzun eisi grev da dir tgei lavurs ch'il pensum duei cumpigliar. Insumma buca definau eisi co las sururas dil president duein vegnir indemnizadas. Las indemniziuns digl onn 2022 dil president communal semettan ensemen ord ina paga meinsila da frs. 5'553.00, spesas effectivas frs. 1'104.00 e spesas da viadi frs. 1'287.00. Tenor il vegl sistem saveva il president communal aunc scriver supplementar divers daners da sedutas ed indemniziuns dad uras che vegnevan quintadas per incaricas supplementaras ni pensums specials. Igl onn 2022 ha quei effectuau rodond frs. 17'000.00. Niev duei il pensum vegnir alzaus sin 60%, tenor la nova lescha ei denton tut cumpriu en la paga dil president aschiditg sco quei ei el temps da biro.

La paga dil president communal vegn alzada naven dil scalem 8 sin il scalem 14, la paga resta denton en la la classa 23, quei tenor la tabella da pagas dil cantun Grischun. La paga munta aschia a frs. 12'397.00 per in pensum da 100%. Il scalem e la classa ein las medemas sco per exempel ella vischnaunca da Disentis/Mustér. Las spesas vegnan quintadas giu effectiv e buca pli pauschal.

Per dar in'investa el pensum dad in onn dil president communal hai jeu empruau da metter ensemen ina survesta da tut las lavurs che vegnan exequidas en in onn:

- 912 uras Administraziun generala
- 64 uras Segirtad publica
- 48 uras Scolaziun e formaziun
- 62 uras Cultura, sport e temps liber, baselgia
- 40 uras Sanadad
- 24 uras Ovras socialas
- 200 uras Traffic
- 176 uras Ambient e planisaziun dil territori
- 320 uras Economia publica
- 176 uras Finanzas e taglias
- 156 uras Vacanzas

Il total dallas uras da lavur annualas ei ella media rodund 2'178 uras. Tier in pensum da lavur da 100% fussen quei en media 2'120 uras da lavur. Tier in pensum da 60% dess quei 1'695 uras, ni rodund 1'700 uras da lavur. Sin fundament da quella calculaziun ed il pensum da lavur acutal seresultan 483 ni rodund 500 sururas, pia in surpli da 28.5%. Quei ei in maletg ch'ei normals per in post sco quel dil president communal. Tgi che surpren quei post perposta dalla pagaglia ei el falliu liug. Cheu han ins autras finamiras. En miu cass special stoiel jeu aschia ni aschia s'organisar auteruisa per saver liquidar tuttas lavurs e pendenzas. La lescha en tractaziun duei denton esser ina buca basa per miu successur.

Per igl onn 2023 vegn il pensum dil president communal fixaus sin 60%. Niev duei quel tenor la decisiun dil cussegl da vischanunca denton saver variar denter 60% e 80%. Il pensum da lavur vegn fixaus entras la radunonza da vischnaunca sin fundament dil program da lavur pigl onn vegnent che vegn presentaus ensemen cun l'annuala tractaziun il preventiv. Il president communal ha da mussar si exactamein tgei lavurs ch'ei previdas e tgei temps ch'el basegna per exequir quellavurs. Aschia sa la radunonza da vischnaunca haver in'envesta dallas lavurs e decider annualmein schebein il pensum ei d'augmentar ni da sbassar. Tier in pensum naven da 60% van las indemnisaziuns per mandats officials en cassa communal.

En cumparegliaziun ei il president communal da Mustér engaschus cun 80% e vitier surpren in'assistenta diversas lavurs cun in pensum da 40%. Tier nus ei quei empau auter. Nossa nova canzlista, Simona Giossi, vegn emploiada cun in pensum dad 80% e 10% da quei pigl archiv communal. Nossa assistenta dalla direcziun, Larissa Berther, ei emploiada per la part che nossa nova canzlista vegn buca da cuvierer.

Indemnisaziun dalla suprastonza communal:

Tier las indemnisaziuns dalla suprastonza communal eisi previu dad alzar il fixum dils geraus sin frs. 14'000.00. En la lescha Art. 4 alinea 7 ei definau clar tgei ch'ei cumpriu en

quei fixum. La pauschala cumpeglia sedutas cun tut las lavurs preparativas, preventiv, rendaquen, visar quens e.a.v. Art. 4, alinea 8 numna las lavurs supplementaras ed extraordinarias ch'astgan vegnir registradas supplementarmein. Quintau giu supplementar vegnan sedutas dalla sera, ir cun l'urna la dumengia sco era scriver protocol. Lavurs extraordinarias ston vegnir sancziunadas dil president. Cheu setracta ei da lavurs che la vischnaunca savess era surdar ordeifer. Savens eisi denton pli favoreivel ed efficient d'exequir talas lavurs intern, enstagl da stuer surdar ellas a firmasexternas. Las spesas dils gerai vegnan niev pagadas ora tenor ils cuosts effectivs. Ei dat neginas pauschalas pli.

Naturalmein vegnan tuttas lavurs rapportadas. Quei che garantescha ina buna survesta e controlla. Tut en tut vegn ei a dar pli paucs cuosts suenter l'adattaziun dalla lescha. Las lingias ein claras e la controlla bia megliera.

Tgei ch'ei segiramein aunc da menziunar ei che las indemniziuns e pagas tenor la nova lescha ein buca fetg bunas cumparegliau cun l'economia privata. Per exempel l'indemniziun ad ura da frs. 35.00 per lavurs extraordinarias ei en cumparegliazion fetg bassa. Gest el sector da baghegiar nua che nus surdein da quellas lavurs intern al genau Guido Monn. Sche nus surdassen las lavurs ad in architect ni inschignier pagassen nus frs.150.00 per ura. Vus vesis pia era cheu, ch'ils commembers dalla suprastanza fan buca quella lavur per fadgiar. Per gliez dess ei autras pusseivladads.

Ina midada che vegn d'engrau ad emploiad dalla vischnaunca cun in pensum parzial ei che la barriera da segirar la paga sur la cassa da pensiun vegn sbassada sin frs. 18'000.00.

Ella nova lescha davart l'indemniziun dallas autoritads communalas e cumissiuns dalla vischnaunca Tujetsch havein nus era adattau al temps e fixau niev las suandontas tariffas:

- president dil cussegl da scola frs. 4'000.00
- president dalla cumissiun da baghegiar frs. 4'000.00
- president dalla cumissiun da gestiun frs. 2'000.00
- president dalla cumissiun da verificaziun frs. 200.00

Niev ein era las tariffas per sedutas, scriver protocols ed uras da lavur.

L'adattaziun dallas indemniziuns sebase sin il principi che bia lavur pretenda aultas indemniziuns e pauca lavur bassas indemniziuns. La lescha va en vigur retroactiv pils 1 da schaner 2023.

Debatta d'entrada

Tumaisch Valier, convischin da Camischolas:

Tier quella lescha haiel d'amplificar in summa nuot, gest tier la situaziun actuala drov'ei in grond engaschi e flexibilitad dil president e dalla suprastanza communal.

Denton selubeschel jeu da far in pèr menziuns che han da far mo indirect cun quella lescha. Igl ei nudau el protocol e gest ha il president presentau conta e tgei lavur ch'el stoppi prestar – supponiu buca dalla situaziun actuala. Denton dat ei ord mia vesta potenzial da reducir quei pensum. Per ina haiel il sentiment ch'ei vegni diregiu repectiv delegau memia pauc e leutier buca dau als emploiai engaschai la confidanza necessaria.

Leutier fuss ei – gest ussa cu il cussegl da vischnaunca ei vegnius aboliu e las frequenzas tier las radunonzas da vischnaunca plitosts munglusas – fetg d'engrau d'introducir ina lescha da trasparenza sco jeu hai giu inoltrau ina petiziun, alla quala la suprastanza communal ha buca giu dau suatientscha.

Martin Cavegn, president communal:

Sco president communal astgan ins decider fetg bia resp. decider sur dalla procedura ed autras caussas. Ins sa naturalmein era tener anavos empau la lavur e far pli pauc. Actualmein eisi denton fetg bia lavur che lai buca spitgar. Il resort, il bus local, la revisiun parziala dalla planisaziun locala e.a.v.. Tut quellavurs crodan el 2023/2024, suenter ei bia liquidau ed ei vegn empau pli ruasseival.

Forsa fuss ei pusseivel da delegar dapli als geraus ed ei stuess esser aschia che l'administraziun dependa buca aschi fetg dil president communal. Ils colluvrers e las colluvreras ston saver manischar ed organisar lur incumbensas ordinarias aschia ch'ei funcziuna independentamein dil presidi. Cun la midada dil president va deplorablamein bia savida a piarder quei che caschuna era bia lavur per il successur. Nus havein priu suenter fetg bia lavurs da pli baul ils davos treis onns e mein vinavon aschia. Nus luvrein cun in sistem sempel ed effectiv en suprastanza e vegnin aschia da decider spert. Quei ei fetg impurtont. Miez fenadur entscheiva nossa nova canzlista e suenter in mument da luvrar en vegn lu tut empau pli ruasseivel. Jeu sperel denton fetg ch'il pievel seigi cuntents cun nossa lavur e nus essan adina aviarts per ideas.

Jeu prendel bugen encunter tiu giavisch d'ina lescha da trasparenza e nus vegnin a prender posiziun tier quei.

Marcel Schmid, convischin da Sedrun:

Nus havein ina suprastanza fetg activa e sco il president ha gia detg marscha il mument fetg bia ed ei duess lu vegnir empau pli pauc naven da 2025. Jeu crei denton buca ch'ei vegni pli pauc- Quei cala mai.

Mirau sin las novas indemnizaziuns ein frs 14'000.00 plitost da rir cumparegliau cun ina fatschenta privata e l'indemnizaziun da frs. 35.00 per ura ei fetg pauc cumparegliau cun

luvrers dalla bransch privata che cuostan frs. 100.00 entochen frs. 160.00 per ura. Jeu mondel da quei anora che vus essas buns emploiai e lu duei quei vegnir bonificau endretg.

Mario Hitz, convischin da Sedrun:

Sch'ins mira mo spert, vesa ei ora sco sch'ei dess suenter la revisiun dalla lescha pli bassas indemnizaziuns. Quei sai jeu denton buca propi crer. Lu fuss quei fetg generus. Fadigia in che fa uonn exact la medema lavur sco igl onn vargau dapli ni pli pauc?

Martin Cavegn, president communal:

Ei vegn indemnizau tenor il principi, tgi che ha bia lavur e bia incumbensas fadigia per las uras prestadas, tgi che ha pli pauca lavur fadigia dameins. Nus stein tier quei. Sche nus vesin lu propi che las indemnizaziuns ein memia bassas, havein nus gie la pusseivladad da puspei reveder la lescha. Quei che croda ei cunzun las pauschalas. Ualti segir vegn ei a dar in tec pli pauc. Mo nus stein tier quei. Igl ei in uorden, clar e correct. Ch'in president sto dar plaid e fatg sur da siu program da lavur ei en mes egls mo endretg.

Tractraziun:

Silvio Schmid, convischin da Sedrun:

Art. 12

Jeu sundel dil meini che quellas indemnizaziuns ein absolutamein giustificadas. Ins sto pagar endretg per buna glieud.

Tier Art. 12 vegn fixau che la paga vegn adattada alla carischia e co quei vegn fatg. Daco ulteriuramein fixau sut Art. 4 alinea 7 in alzament da 4% dil fixum da frs. 14'000 suenter mintga perioda d'uffeci?

Martin Cavegn, president communal:

Art. 12 va mo per l'adattaziun alla carischia. Art. 4 ei denton in alzament dalla paga e duei era esser ina motivaziun da star egl uffeci dapli che mo ina perioda. Cunquei che la savida, l'experientscha e l'effizienz crescha cun mintga onn ed aschia dat quei forsa in pign stausch per star duas ni era treis periodas egl uffeci.

Votaziun:

La radunonza da vischnaunca approbescha unanimamein la revisiun totala dalla lescha davart l'indemnizaziun dallas autoritads communalas e cumissiuns dalla vischnaunca Tujetsch

6. Tractanda Elecziun dallas cumissiuns permanentas pil trienni 2023-2026

Tenor la nova constituziun ei l'elecziun dallas cumissiuns permanentas l'incumbensa dalla radunonza da vischnaunca.

Igl ei vegniu inoltrau las suandontas propostas:

Cumissiun da baghegiar (4)

Bruno Caduff, Sedrun (veder)

Franz Decurtins, Bugnei (veder)

Ursin Schmid, Bugnei (veder)

Hubert Solèr, Zarcuns (veder)

Suppleants (2)

Marcus Munsch, Sedrun (veder)

Maurin Cavegn, Rueras (veder)

Cumissiun da verificaziun (3)

Flurina Deragisch, Bugnei (veder)

Rezia Giger, Selva (veder)

Guido Flepp, Rueras (veder)

Sebasond sin las propostas menziunadas inoltradas propona la suprastonza communal d'eleger las numnadas persunas en globo.

Votaziun:

La radunonza elegia unanimamamein las persunas proponidas e numnadas sura en las cumissiuns permanentas pil trienni 2023-2026

8. Tractanda Orientaziuns

Bogn Sedrun:

Il 8 da matg ha la suprastanza communal surdau las lavurs per la sanaziun dil Bogn Sedrun. La reavertura ei planisada il december 2024. La direcziun da construcziun ei tier energiebau.ch. Franco Perazzelli ei il meinafatschenta e Pascal Albin vegn ad esser la persuna da contact sin il plazzal. Guido Monn ha survegniu l'incumbensa da representar ils interess dalla suprastanza communal e l'obligaziun da survegilar il project. El ha buca surpriu il post da direcziun da construcziun. Quei ei in enorm impurtont project e la suprastanza communal ha decidiu da buca mo schar quei sulet els mauns digl architect.

Las proximas radunonzas:

21.06.2023 / Cussegl da vischnaunca

- Lescha davart il parcar e campar
- Lescha per far diever dallas vias d'uaul e da furs cun vehichels a motor
- Revisiun dalla lescha e dil regulativ davart l'economisaziun dils rumians
- Contribuziun ord il fond per la promoziun alla Andermatt-Sedrun Sport AG

28.06.2023 / Cussegl da vischnaunca final

- Revisiun dil regulativ da fatschentas

30.06.2023 / Radunonza da vischnaunca

- Lescha da pumpiers
- Credit d'impegn archiv cultural

Sera d'informaziun publica per indigens

- SedrunSolar e NalpsSolar

18.08.2023 / Radunonza da vischnaunca

- Lescha davart il parcar e campar
- Lescha per far diever dallas vias d'uaul e da furs cun vehichels a motor
- Revisiun dalla lescha e dil regulativ davar l'economisaziun dils rumians
- Consentiment dalla vischnaunca per il project SedrunSolar e NalpsSolar

Projects solars:

Per saver inoltrar in project d'energia solara sto la vischnaunca dar il consentiment. Avon che dar quei consentiment lein nus naturalmein saver tgei che nus survegnin. Da principi savein nus co vinavon. Tuttina hai jeu contactau il cantun cunquei ch'ei era vegniu communicau ch'ei vegni susteniu vischnauncas cun tals projects. Mo ussa ei clar che dil cantun vegn ei nuot. Els ein zuar ussa vidlunder da metter ensemen in muossavia, mo sin che quel ei pinaus, ei quei gia memia tard per nus.

SedrunSolar:

Naturalmein havein nus aunc entginas sfidas. Ina damonda ei sch'il project ei tecnicamein in summa pusseivels da realisar. Si Scharinas ei quei pusseivel ed il grond avantatg ei che la reit ei gia avon maun. Il davos digl onn 2025 ston numnadamein 10% dall'ovra esser vid la reit e saver furnir energia. Las vias e colligiazions per vegnir vitier igl areal planisau ein avon maun e la parcella s'auda alla vischnaunca. Ina proxima sfida ei segiramein l'agricultura. Entras il project vegn la surfatscha d'alp sminuida. Da principi ha l'uniun purila dau lur consentiment pil project, mo naturalmein stuein nus risguardar ils interess dil puresser.

La vischnaunca vegn a dar il dretg da baghegiar pil project. L'energia alpina naturalmein ha da pagar quei dretg da baghegiar e vitier ina concessiun. La concessiun savess vegnir quintada cun 1% per onn dall'investiziun. Tier il project maximal settracta ei d'investiziuns da frs. 60 milliuns. Per la vischnaunca dess quei ad onn frs. 600'000.00 concessiuns. Buca d'emblidar ei che 60% dils cuosts d'investiziun vegnan surpri dalla confederaziun. Quellas cundiziuns ein optimalas e nus stuein vegnir vinavon cun quei project. Las contractivas definitivaston aunc vegnir fatgas.

NalpsSolar:

Tier quei project ei il terren en posses dalla KVR AG e l'Axpo vul realisar il parc solar. Las sfidas ein cheu denton empau pli grondas. In ton dil terren ei paliu nua ch'igl ei buca pusseivel da baghegiar. Vinavon ha ei negina colligiazion cun la reit. Quei munta ch'ei drova ina nova lingia entochen Sedrun. Quei generescha cuosts da rodund frs. 5 milliuns. Vitier vegn ch'il militar sieta niev enta Nalps ed ussa ein els lundervi dad anflar ora tgei influenza che quei ha sin ils panels solars. In'ulteriura sfida ei lu la damonda per in pagament per la concessiun. In'idea fuss che la vischnaunca savess separticipar cun 40% vid la societad. Co la societad quenta lu giu cun la vischnaunca ei da stipular en in contract. Quei savess veser ora aschia che l'Axpo venda l'energia ad ina gronda interpresa per ina summa fixa e la vischnaunca survegn lu ina pauschala ordlunder.

27.10.2023 / Radunonza da vischnunca

- Lescha provediment d'aua e dismessa dallas auas piarsas

Nus havein survegniu protestas encunter nies sistem pauschal. Quel ei buca legals. Ussa essan nus obligai dad introducir in sistem cun dumbraders. Sche la lescha vegn approbada lu stuein nus installar ca. 1200 dumbraders ed igl onn 2026 entschevessen nus a quintar giu cun dumbraders.

24.11.2023 / Radunonza da vischnaunca

- Preventiv 2024

December / Radunonza da vischnaunca

- Revisiun parziala dalla planisaziun locala, campadi e bus local

Vitier tier la planisaziun locala vegn la problematica dils clavaus. Nus havevan decidiu da dar la lubientscha per 9 projects da baghegiar entuorn clavaus en secundas habitaziuns. Quei ei tenor la lescha da secundas habitaziuns pusseivel. El fratemp ha ei denton dau, sin fundament dad ina protesta, ina decisiun dalla dertgira administrativa dil cantun Grischun che di che quellas lubientschas valan mo tier clavaus nua ch'ei ha dau ina revisiun dalla planisaziun locala inclus in inventari dils clavaus existents. En quei inventari sto mintga clavau esser classificaus. Tier nus setracta quei da 150 clavaus, nua che nus stuein decider, schebein quels ein da mantener edastgan vegnir baghegiai entuorn, sin tgei moda, e.a.v.. A Sedrun dat ei treis differentas sorts da clavaus quei che fa aunc pli cumplicau la classificaziun.

Da mia vart vi jeu aunc seperstgisar che jeu hai buca beneventau la presidenta dil cussegl da vischnaunca all'entschatta dalla radunonza.

Nus encurin aunc candidats per la cumissiun da gestiun. In candidat ei s'annunziaus mo nus duvrein sustegn per aunc anflar duas ulteriuras personas. Sche nus anflein treis candidats, sche havein nus la pusseivladad dad eleger quels entras la suprastonza communal cun in'elecziun tgeua.

8. Tractanda Varia

Tumaisch Valier, convischin da Camischolas:

Sanaziun bogn cuvretg:

Ord mia vesta drov'ei sco vegniu communicau memia bia temps per sanar quei object. Gest ei il bogn prest in meins serraus, ed entochen ussa vesan ins silmeins dadora neginas activitads.

Montar dumbraders pil diever d'aua:

Sut orientaziuns ha il president communal presentau las grondas pendenzas che stoppien vegnir liquidadas el decuors digl onn 2023. Denter auter era la revisiun dalla lescha da taxas

da diever d'aua. Nossa vischnaunca seigi sfurzada da montar dumbraders pil diever d'aua, damai che pliras personas hagian gia recurriu.

Quella comunicaziun constat buca, pertgei la vischnaunca da Vaz/Obervaz - tier la quala era las fracziuns da Lenzerheide e Valbella appartegnan – han buca dau suatientscha als camonds surordinai ed han recurriu. La dertgira federala ha dau suatientscha alla vischnaunca numnada ed ella astga quintar giu pil consum d'aua sco entochen da cheu.

Plinavon ei tier ina radunonza dalla corporaziun aua cristalla vegniu fatg ina votaziun consultativa e decidu cun ina gronda maiortad da desister sin dumbraders.

Ei va buca per miu interess, mobein pil beinstar dallas fatschentas indigenas. Plinavon eisi nungiustificau da subvenziunar ina fatschenta ch'ei buca dependenta digl import previu da frs. 1'500'000.00 che la vischnaunca munglass impunder per pli impurtonts fatgs.

Guido Monn, genau:

Dapi ch'il bogn ei vegnius serraus ei naturamein schon vegniu luvrau. Quei ei cunzun stau lavurs endadens. Igl ei stau da rumiar il baghetg e metter naven en ils containers material che vegn puspei duvrau suenter la sanaziun. Las installaziuns ein era fatgas e l'autra jamna vegn entschiet cun la lavur. Quei ei tenor program da lavur en qual jamna per jamna ei planisada.

Martin Cavegn, president communal:

La situaziun a Lai enconuschel jeu fetg bein. La lescha federala di fetg clar ch'ei vegn tschentaun quen las taxas tenor il principi dil caschunader. Lai haveva fatg in tric. La goda summa han els mess en la taxa fundamentala e quintau giu mo ina pintga part sur il dumbrader. Quei ei lu iu avon dertgira. La dertgira federala ha sinaquei decidu che 75% dallas taxas d'aua astgan vegni quintadas giu cun la taxa fundamentala e 25% sur la quantidad per meter³. Nus havein protestas che vegnan tratgas entochen avon dertgira federala sche nus adattein buca il sistem da quintar giu. Nus havein pia buca letga. La lescha havein nus luvrau ora en collaboraziun cun Placi Berther ed ussa essan nus aunc vid las calculaziuns, quei ch'ei ina gronda sfida.

Bruno Berther:

Da niev eisi da pagar per carrar la via enta Maighels. Quei ei endretg a mi. Maighels ei in bijoux che nus stuessen vender bia meglier. Miu giavisch ni mia visiun fuss ch'ins astgass carrar entochen si Pildutscha e suenter in summa buca pli. Nus stuein vender meglier quella val mo buca schar ir cun autos da quella val en.

Martin Cavegn, president communal:

Nus essan fetg cunscients da quei. Per quei motiv havein nus era abdicau ils contracts cun il militar e cun la firma privata e pretendiu da baghegiar anavos tut. La vendita turistica ei denton caussa da Sedrun Disentis Tourismus.

La damonda ei ussa entochen nua schein nus ir ils autos. Nus havein decisiu la via va entochen tier la camona e leu vegn lu si ina pétga. Nus vegnin a tractar quei el cussegl da vischnaunca. Ti sas mirar sch'in cusseglier fa la proposta da serrar giu la via naven da Plidutscha. Niev ei era la barriera enta Nalps: Quella ei denton mo serrada cun in mischlos cu ei vegn sittau.

Marcel Schmid.

Avon in'jamna ei vegniu presentau alla populaziun tuatschina in concept da parcadis ella val Bugnei e dil bus local. Jeu vi bugen menziunar entgins patratgs che negin duei prender si persunal mobein che duein esser pil bein da Tujetsch.

A Dieni eisi planisau in resort cun 1800 letgs. Igl onn 2011 vegneva tschintschau dad 800 letgs e vitier eisi planisau da baghegiar anavos 400 entochen 500 parcadis. Perencunter sto mintga privat che baghegia era baghegiar almeins in parcadi per habitaziun. Quei pretendia la lescha da baghegiar. Sa la suprastanza selubir da baghegiar anavos parcadis? Il parcadis duein vegnir replazzai cun parcadis ella val Bugnei e tuts che van cun skis duein far diever dil bus local per arrivar enta Dieni.

Ils cuosts ein frs. 4 milliuns pils parcadis, frs. 400'000.00 per il plaz d'untgida e cuosts annuals pils bus da ca. Frs. 1 milliun. Leis vus propi quei? Secapescha che la vischnaunca surpren quels cuosts. Normalmein surpren denton il caschunader quels cuosts.

El messadi dalla votaziun dils 1 da fenadur 2012 ei buca menziunau che la vischnaunca hagi da baghegiar parcadis ni metter a disposiziun in bus.

Plirs puncts tschontschan era encunter il plaz en la val Bugnei. Primo ei quei tenor miu saver en la zona da prighel. Sco secund ei quei absolutamein buca confortabel per il hosp che vegn da sutsi.

Ils parcadis s'audan enta Dieni. Enstagl dad enzonar a Bugnei san ins enzonar enta Dieni ina parcella e construir in stabiliment da parcar. Nus essan ina gruppaziun che less curreger quei patratg ed era segidar dad anflar autras, pli atractivas pusseivladads.

Oz ei previu en l'emprema etappa 1'800 letgs. Tgei schabegia cun las etappas dus, treis e quater? Per saver realisar ils parcadis en la val Bugnei drova ei ina revisiun dalla planisaziun da zonas. Tgei schabegia sch'il pievel di na?

Jeu supplicheschel da reponderar e nus stein bugen a disposiziun per discussiunar quei tema. Bien engraziament e biala sera.

Martin cavegn, president communal:

Fact ei che la val Bugnei remplazza buca parcadis per Dieni. Nus stuein baghegiar in plaz da semenar per il bus ed ina garascha. Ord quei sedat era la pusseivladad da construir parcadis. Vinavon ei il plaz en la val Bugnei buca en zona da prighel, sco quei che ti pretandas.

Tgei ch'ei clar ei ch'igl ei buca pusseivel da baghegiar parcadis enta Dieni. Las organisaziuns d'ambient han fatg clar quei punct. Las instituziuns d'ambient han buca fatg protesta per quei ch'igl ei vegniu seteniu vid la cunvegna denter la vischnaunca e quellas instituziuns digl onn 2012. Igl ei fetg impurtont da setener vid ils facts e buca pretender caussas fallidas.

Co quei sesviluppescha savein nus buca. Sche la Viafier Retica va in di entochen Dieni sche vegnan ils skiunzs da sutsi a saver prender il tren.

Vitier ei da veser ch'in investur che vegn cun rodund frs. 170 milliuns spetga era davart dalla vischnaunca enzatgei per realisar in tal project.

Silvio Schmid:

Igl indigen duei vegnir cun il traffic public enta Dieni. Quei ei impurtont e quei vegn pretendiu dallas instituziuns d'ambient. Per quei motiv eisi era impurtont ch'il tren resta cumpart dil bigliet da skis. Buca d'emblidar ei che quei bus ei era enorm impurtonts pil resort per vegnir cun ils hosps o vitg e puspei anen. Sche nus vegnessen ussa cun in'enzonaziun per dapli parcadis enta Dieni, lu vegnan las instituziuns d'ambient ad inoltrar protestas. Quei ei segir.

Tumaisch Valier:

Daco leis vus aunc baghegiar dapli parcadis? Gleiti havein nus mo betun pli. Quei sai jeu buca capir. Quei plaz da semenar san ins bein era far pli sempel?

Marin Cavegn, presiden communal:

Nus havein in project detagliau per quei plaz ella val Bugnei da semenar cul bus ed ina garascha leutier. La polizia cantunala ha dau suatientscha a quei concept. Ei fuss in'ortgadad da buca gest era crear parcadis en quei mument. Quels parcadis vegnan buca catramai aschia ch'ils cuosts ein buca aults.

Protocollista:

Corina Flury

President communal:

Martin Cavegn